

LAPAS

Latvijas Platforma
attīstības sadarbībai

Attīstības sadarbības politikas rezultātu sasniegšana divpusējā sadarbībā

VADLĪNIJAS PROJEKTU
IZSTRĀDĀTĀJIEM UN ĪSTENOTĀJIEM

Rīga, 2022

Materiāla autors:
Latvijas Platforma attīstības sadarbībai (LAPAS)

Pateicamies par ieguldījumu materiāla tapšanā
Jānim Brizgam, biedrības “Zaļā brīvība” vadītājam,
Sārai Džianotei, biedrības “Latvijas Platformas attīstības sadarbībai” praktikantei,
Ilutai Lācei, biedrības “Centrs MARTA” vadītājai,
Mikam Muižarājam, attīstības sadarbības ekspertam,
Ārlietu ministrijas Attīstības sadarbības politikas nodaļai,
Inesei Vaivarei, biedrības “Latvijas Platforma attīstības sadarbībai” vadītājai.

Materiāla izstrādei izmantota brīvpieejas informācija.

Par materiāla saturu atbild Latvijas Platforma attīstības sadarbībai.

Materiāla pārpublicēšana bez autora rakstiskas atļaujas aizliegta.

Materiālu drīkst izmantot bezpeļņas izglītojošos un informatīvos nolūkos.

Biedrība “Latvijas Platforma attīstības sadarbībai” ir 2004. gadā dibināts nacionāla līmeņa nevalstisko organizāciju tīkls, kas apvieno 30 organizācijas un darbojas ilgtspējīgas un godīgas attīstības, attīstības sadarbības, globālās izglītības, kopienu noturības un humānās palīdzības jomā.

Vairāk informācijas www.lapas.lv

Seko līdzi aktualitātēm

Šis materiāls tapis ar Ārlietu ministrijas un EEZ un Norvēģijas grantu programmas “Aktīvo iedzīvotāju fonds” finansiālu atbalstu.

Iceland
Liechtenstein
Norway **Active
citizens fund**

LAPAS Latvijas Platforma
attīstības sadarbībai

© Latvijas Platforma attīstības sadarbībai, 2022

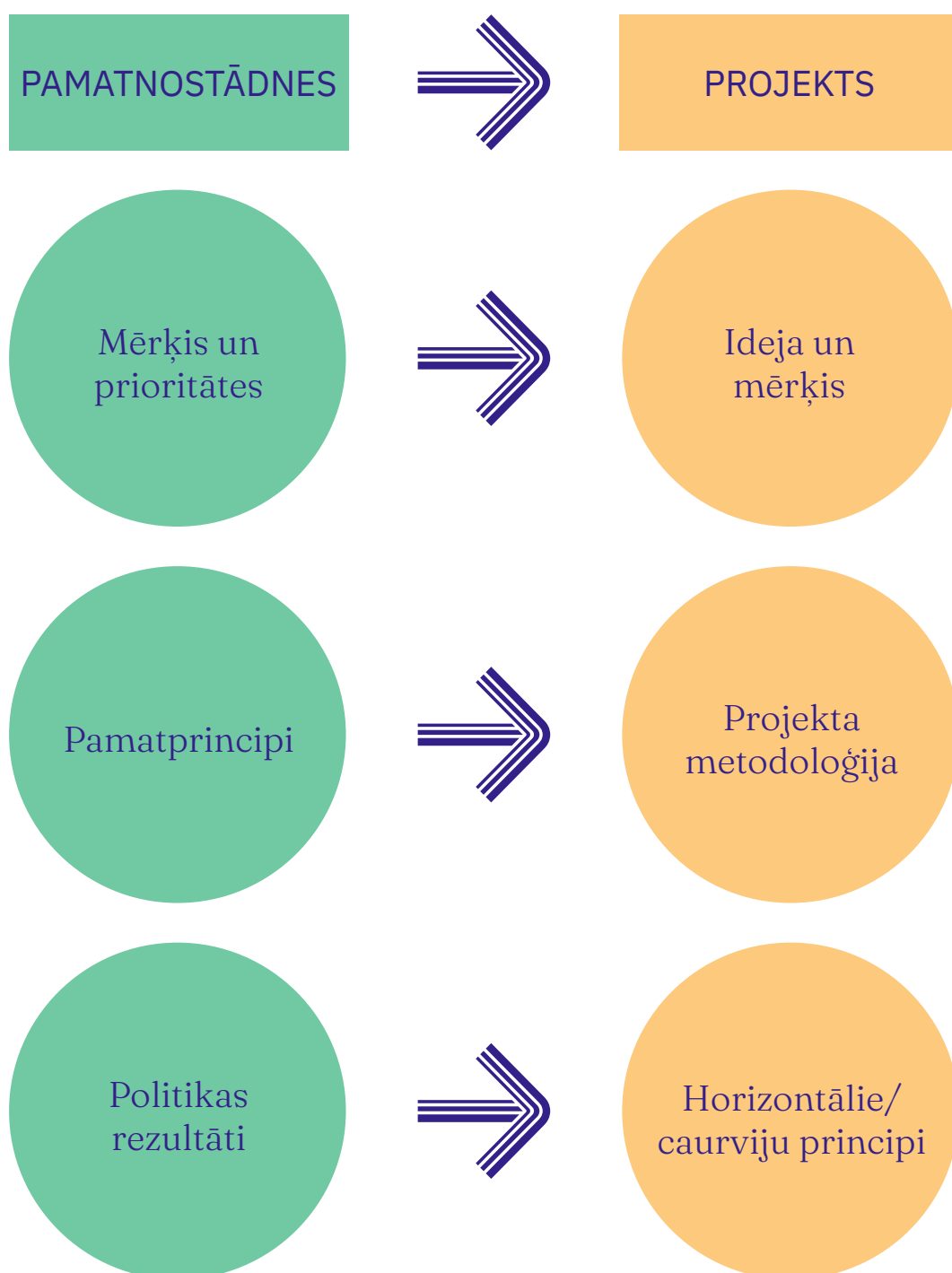
Saturs

1. Vadlīniju izmantošana projekta izstrādē un īstenošanā.....	4
2. Projekta ideja un mērķis.....	6
3. Projekta metodoloģija.....	9
4. Projekta horizontālie principi.....	12
4.1. Horizontālais princips – dzimumu līdztiesība.....	13
4.2. Horizontālais princips – klimata pārmaiņas.....	17
4.3. Horizontālais princips – laba pārvaldība, demokrātija un cilvēktiesības	21
4.4. Horizontālais princips – digitalizācija.....	25

1. Vadlīniju izmantošana projekta izstrādē un īstenošanā

Vadlīniju mērķis ir sniegt atbalstu īstenošanai divpusējās attīstības sadarbības projektu kvalitātes paaugstināšanai un politikas mērķu un rezultātu sasniegšanai.

Katra konkursa specifiskos nosacījumus definē tā aktuālais nolikums un saistītie pielikumi, tai skaitā projektu iesniegumu izvērtēšanas kritēriji. Šīs vadlīnijas palīdzēs labāk aizpildīt projekta pieteikuma atbilstošās sadaļas, kā arī uzlabos pašu projektu īstenošanu, sasniedzot attīstības sadarbības politikas mērķus pēc būtības.

Katram projektam ir savas aktivitātes un sasniedzamie darbības rezultāti, kas balstīti vajadzību novērtējumā partnervalstī. Projekta idejai un mērķim ir jābūt īstenotiem saskaņā ar kopīgo Latvijas attīstības sadarbības politikas ietvaru.

Izvērtējot grantu projektu konkursam iesniegtos projektu pieteikumus, tiek ņemta vērā atbilstība aktuālajam nolikumam, kas apstiprināts, ievērojot Attīstības sadarbības politikas pamatnostādnes 2021.—2027. gadam un nepieciešamību pēc Latvijas kopējā divpusējās attīstības sadarbības finansējuma mērķtiecīga un koordinēta ieguldījuma. Pamatnostādnes nosaka tematiskās Latvijas attīstības sadarbības prioritātes.

Horizontālo attīstības sadarbības principu ievērošanai Latvija īsteno cilvēktiesībās balstītu pieeju — cilvēktiesību ievērošana un veicināšana tiek uzsvērtā attīstības sadarbības politikas plānošanā un aktivitāšu īstenošanā. Visās Latvijas finansētajās attīstības sadarbības aktivitātēs, neatkarīgi no jomas, tiek uzsvērti tādi principi kā demokrātija, dzimumu līdztiesība, pilsoniskās sabiedrības līdzdalība, vides ilgtspēja, kā arī integrēti klimata pārmaiņu jautājumi.

Apzinoties digitalizācijas potenciālu uzlabot valstu pārvaldes efektivitāti un pieejamību iedzīvotājiem, tostarp publisko pakalpojumu pieejamību, veicināt sabiedrības līdzdalību lēmumu pieņemšanas procesos, kā arī šo procesu caurskatāmību un tautsaimniecības nozaru un uzņēmējdarbības attīstību, Latvija tiecas atbalstīt attīstības sadarbības aktivitātes, kuras ir vērstas uz inovatīvu un pārbaudītu digitālu risinājumu ieviešanu partnervalstīs un veiksmīgu izmantošanu. Vienlaikus Latvija pievērš īpašu uzmanību cilvēktiesību un ētikas, datu drošības un kibernetikas aspektiem digitalizācijas procesos. Digitalizācijas priekšrocību izmantošana īpaši tiek iedrošināta attiecībā uz tematisko prioritāti — 16. Ilgtspējīgas attīstības mērķi (turpmāk — IAM) “Miers, taisnīgums un stipras, iekļaujošas institūcijas” un 8. IAM “Labs darbs un ekonomiskā izaugsme”, vienlaicīgi uzsverot dzimumu līdztiesības principu ievērošanu.

Attīstības sadarbības politikas pamatnostādnes 2021.—2027. gadam pieejamas šeit: <https://likumi.lv/ta/id/322455-par-attistibas-sadarbibas-politikas-pamatnostadnem-20212027-gadam>.

Ikgadējo divpusējā finansējuma sadalījumu nosaka attīstības sadarbības politikas plāns, kura aktuālā versija 2021.—2023. gadam ir pieejama šeit: <https://likumi.lv/ta/id/323339-par-attistibas-sadarbibas-politikas-planu-20212023-gadam>.

2. Projekta ideja un mērķis

Latvijas attīstības sadarbības politikas mērķis ir veicināt ilgtspējīgu attīstību un nabadzības izskaušanu, tiesiskumu un labu pārvaldību attīstības valstīs, jo īpaši Latvijas prioritārajās partnervalstīs, sniedzot ieguldījumu Dienaskārtības ilgtspējīgai attīstībai 2030 (turpmāk – Dienaskārtība 2030) ieviešanā.

Latvijas attīstības sadarbības politikas pamatā ir 17 ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķi (IAM). Tematiskās prioritātes projektu īstenošanai ir definētas to ietvarā:

- **Miers, taisnīgums un efektīvas, atbildīgas un iekļaujošas institūcijas (16. IAM)**

Prioritārās jomas (apakšmērķi): Attīstīt efektīvas, atbildīgas un pārredzamas institūcijas visos līmeņos, tostarp atbalstīt rīcībpolitiku izstrādi un reformu un modernizācijas procesus publiskajā pārvaldē (16.6); likuma varas un tiesiskuma stiprināšana (16.3); cīņa pret korupciju (16.5); publisko finanšu pārvaldība; nelegālo finanšu plūsmu mazināšana (16.4); decentralizācija; pilsoniskās sabiedrības attīstība un demokrātiskas līdzdalības veicināšana, tostarp lēmumu pieņemšanas procesos (16.7); vārdu un mediju brīvības stiprināšana (16.10); integrēta robežu pārvaldība; drošības struktūru pārvaldība un reformas, demokrātiska pārvaldība un civilā uzraudzība; dalība starptautiskajās miera uzturēšanas, civilajās un vēlēšanu novērošanas misijās.

- **Dzimumu līdztiesība (5. IAM)**

Prioritārās jomas (apakšmērķi): sieviešu politiskās, ekonomiskās un sociālās līdzdalības veicināšana (5.1, 5.5, 5.c); ar dzimumu saistītas vardarbības novēršana (5.2, 5.3); ANO Drošības padomes Rezolūcijas 1325 par sievietēm, mieru un drošību mērķu īstenošana.

- **Kvalitatīva izglītība (4. IAM)**

Prioritārās jomas (apakšmērķi): izglītības politikas un administratīvās pārvaldes attīstība; izglītības pieejamība un kvalitātes uzlabošana (4.3), t.sk. zināšanu un prasmju atbilstība darba tirgus prasībām, jo īpaši profesionālās izglītības jomā (4.4); globālā izglītība (4.7).

- **Labs darbs un ekonomiskā izaugsme (8. IAM)**

Prioritārās jomas (apakšmērķi): uzņēmējdarbības attīstība, īpaši mazo un vidējo uzņēmumu (8.3); ar tirdzniecību saistītā noregulējuma ieviešana praksē un eksportspējas stiprināšana (8.a); atbalsts pārejai uz zaļu un resursu efektīvu ekonomiku (8.4); atbildīgas uzņēmējdarbības principu, tostarp korporatīvās sociālās atbildības, veicināšana.

- **Klimata rīcība (13. IAM)**

Prioritārās jomas (apakšmērķi): sabiedrības un institūciju spēju stiprināšana attiecībā uz klimata pārmaiņu mazināšanu un pielāgošanos klimata pārmaiņām (13.3); klimata pārmaiņu integrācija rīcībpolitikās un plānošanā (13.2). Aktivitātes var vienlaicīgi sniegt ieguldījumu arī citu, tai skaitā ne prioritāro IAM īstenošanā (piemēram, 12. IAM "Atbildīgs patēriņš, 14. IAM "Dzīvība ūdenī" un 15. IAM "Dzīvība uz zemes").

- **Sadarbība mērķu īstenošanai (17. IAM)**

Starpnozaru partnerību un sadarbības stiprināšana un sabiedrības izpratnes veicināšana par attīstības sadarbību.

Specifiskās IAM prioritātes ES Austrumu partnerības valstīm, Centrālāzijas valstīm un citiem reģioniem ir noteiktas Attīstības sadarbības politikas pamatnostādņēs 2021.–2027. gadam.

Sagatavojot projekta pieteikumu, būs nepieciešams aizpildīt sadaļu par IAM sasniegšanu, kā arī definēt projekta ideju un mērķi. Iespējams, jūsu projekts ir plašāks nekā noteiktās Attīstības sadarbības politikas pamatnostādņu prioritātes, tāpēc noderīgi ir projektu izvērtēt arī attiecībā pret IAM kopumā.

IAM ir globālā valstu vienošanās par kopīgiem globālajiem mērķiem, tāpēc katra valsts ar saviem resursiem tiecas ieguldīt to sasniegšanā.

IAM struktūru veido mērķis → apakšmērķis → indikators. Sekojot šai loģikai, ir iespējams atrast jūsu plānotā projekta specifisko IAM ietvaru, atbilstoši definējot gan izmērāmu un sasniedzamu projekta mērķi, attīstības sadarbības prioritātēs balstītas aktivitātes, kā arī ietekmes rādītājus, izmantojot aktuālo statistiku.

Ilgspējīgas attīstības mērķi un to apakšmērķi latviešu valodā ir atrodami šeit: https://lapas.lv/wp-content/uploads/2017/09/1_SDGs_latviski_word_ANO-rezoluc-.pdf. IAM indikatori latviešu valodā ir pieejami Latvijas ziņojuma ANO statistikas pielikumā šeit: <https://www.pkc.gov.lv/lv/LV-zinojums-ANO>.

Tomēr, tā kā attīstības sadarbības projekti ir vērsti uz partnervalstu situācijas uzlabošanu, aicinām izmantot vispārējo angļu valodas versiju šeit: <https://sdgs.un.org/goals> (spiežot uz katra mērķa ir atrodami apakšmērķi un to indikatori) un papildu ANO globālo datu bāzi angļu valodā: <https://unstats.un.org/sdgs/unsdg>, kur pieejami arī valstu profili. Iespējams, projektu izstrādē var noderēt arī IAM versija krievu valodā – <https://w3.unece.org/SDG/ru>.

Institūcijas un organizācijas, kas strādā starptautiski, bieži jau ir definējušas savu fokusu IAM sasniegšanā, tādējādi veidojot starpnozaru projektus. Iespējams, ka šī informācija jau ir viegli pieejama un izmantojama projekta pieteikumā.

Arī, ja organizācijas nav iepriekš strādājušas ar IAM, ir viegli atrast to sasaisti, piemēram, kā biedrības “Latvijas Platforma attīstības sadarbībai” (turpmāk – LAPAS) apkopotajos labās prakses stāstos zem katra mērķa šeit: <https://lapas.lv/lv/globalie-merki/>. 2019. gadā tika apkopoti arī attīstības sadarbības projektu piemēri, sasaistot tos ar IAM īstenošanu.

PIEMĒRS

Valsts robežsardzes koledža īstenoja projektu Gruzijā IAM 16 “Veicināt miermīlīgu un iekļaujošu sabiedrību ilgtspējīgai attīstībai, nodrošināt taisnīgas tiesas pieejamību visiem un izveidot efektīvas, atbildīgas un iekļaujošas institūcijas visos līmeņos” sasniegšanai. Projektā tika mācīti Gruzijas Robežpolicijas kinologi un instruktori, uzdāvināti suņi un viņu uzturēšanai nepieciešamais inventārs. IAM 16 nav tiešu apakšmērķu vai indikatoru, kas būtu saistīti ar robežsardzi, tomēr projektu ir iespējams attiecināt uz apakšmērķiem “16.6. Attīstīt efektīvas, atbildīgas un pārredzamas institūcijas visos līmeņos”, “16.a. Nostiprināt attiecīgās valstu iestādes – cita starpā ar starptautiskās sadarbības starpniecību – spēju veidošanai visos līmeņos, jo īpaši jaunattīstības valstīs, lai novērstu vardarbību un apkarotu terorismu un noziedzību”, kā arī nacionālajā līmenī papildus definētajām prioritātēm Attīstības sadarbības politikas pamatnostādnēs 2021.–2027. gadam zem IAM 16 – “integrēta robežu pārvaldība”.

Pārbaudes saraksts

Kritērijs	Jā	Nē
Projekts ir izvērtēts pret IAM un Latvijas specifiskajām IAM prioritātēm Austrumu partnerības, Centrālāzijas un citos atbalstāmajos reģionos		
Projekta izstrādē un ieviešanā tiek iesaistītas atbilstošās partnervalsts institūcijas, pilsoniskās sabiedrības organizācijas un citas saistītās puses pēc nepieciešamības		
Projektā ir holistiski izvērtēta īstenošanas vide, gatavība aktivitāšu un risinājumu ieviešanai, īpaši identificējot iespējami marginalizētās vai jutīgās grupas		
Projekta aktivitātes neietekmē negatīvi kādas citas sabiedrības grupas, neveido pretrunas ar citām Latvijas īstenojamajām politikām		

Vairāk informācijas

Ja jūsu institūcijai vai organizācijai ir interese par darbību IAM jomā, aicinām iestāties Starpnozaru koalīcijā IAM ieviešanai, kurā darbojas valsts, pašvaldību, privātā, nevalstiskā un akadēmiskā sektora pārstāvji, kā arī abonēt ikmēneša ziņu lapu par nacionālajiem un starptautiskajiem jaunumiem, rakstot uz info@lapas.lv Atbildīgā institūcija par IAM ieviešanu Latvijā – [Pārresoru koordinācijas centrs](#).

3. Projekta metodoloģija

Latvijas attīstības sadarbības politikai ir noteikti tās īstenošanas pamatprincipi, kas palīdz nodrošināt pozitīvu ietekmi, efektivitāti un rezultātu ilgtspēju:

- partnervalstīm ir galvenā atbildība par savu nacionālo attīstību, un aktivitātes ir balstītas to vajadzībās;
- atbalsta paredzamība, mērķtiecīgums un rezultātu ilgtspēja,
- starpnozarū un starpsektoru sadarbība un partnerības ar citām valstīm, racionāli ieguldot donoru resursus un novēršot dublēšanos,
- politikas saskaņotība ilgtspējīgai attīstībai,
- horizontālie attīstības sadarbības principi.

Galvenā projekta pieteikuma sadaļa ir tā atbilstība saņēmējvalsts vajadzībām, rezultātu ilgtspēja un projekta loģiskums.

Kaut attīstības sadarbības projekti ir vērsti uz Latvijas pieredzes nodošanu, to izstrādē un īstenošanā ir jāizvairās no dominances, ļaujot saņēmējvalstij definēt savas vajadzības. Tikai partneri paši var skaidrot aktuālo politisko, ekonomisko un sociālo kontekstu, sasniegt mērķa grupas un lokālos īstenotājus precīzai risināmo problēmu aprakstīšanai. Šāda līdzvērtīga pieeja ir laikietilpīga projekta izstrādes posmā, tomēr tikai tā nodrošina jēgpilnas investīcijas.

Informācija par partnervalstu vajadzībām ir pieejama arī to nacionālajos attīstības plānos un stratēģijās, dažādos publiskos novērtējumos. Arī Attīstības sadarbības politikas pamatnostādņēs 2021.—2027. gadam jau ir noteiktas reģionālās prioritātes, kas definētas, izvērtējot dažādus dokumentus. Piemēram,

- ES stratēģija Centrālāzijai pieejama šeit: <https://www.consilium.europa.eu/lv/press/press-releases/2019/06/17/central-asia-council-adopts-a-new-eu-strategy-for-the-region/> savukārt reģionālās aktualitātes sadarbībā ar ES šeit: https://eeas.europa.eu/diplomatic-network/eastern-partnership_en
- ES Padomes secinājumi par ES Austrumu partnerības politiku pēc 2020. gada pieejami šeit: <https://www.consilium.europa.eu/lv/press/press-releases/2020/05/11/eastern-partnership-policy-beyond-2020-council-approves-conclusions/>.

Pašu partneru iesaiste nodrošinās arī rezultātu ilgtspēju, integrējot tos esošās sistēmās un ar saistītiem projektiem, piesaistot citus atbalsta resursus. Projekta ieviešanas gaitā var pastāvēt dažādi riski rezultātu sasniegšanai, tomēr projekta partneru līdzdalība izstrādes posmā tos būtiski samazinās. Izvērtēšanā tiek ņemta vērā arī precīza rezultātu definēšana, reālā ietekme uz mērķa grupu, specifisku pievienotās vērtības elementu esamība, piemēram, rokasgrāmatas un priekšlikumi tālākam darbam, mērķa grupas atgriezeniskā saite par projekta īstenošanu un līdzīgi.

Projektu kvalitāti un ilgtspēju ietekmē arī starpsektorālais un starpnozararu raksturs, tāpēc šādi attīstības sadarbības projekti tiek īpaši atbalstīti. Īstenošanā var iesaistīt valsts un pašvaldību institūcijas, akadēmiskā un pilsoniskās sabiedrības organizācijas, kā arī privāto sektoru. Arī Latvija ir ieinteresēta sekmēt privātā sektora iesaisti attīstības sadarbībā un ilgtspējīgas attīstības veicināšanā, tostarp caur korporatīvās sociālās atbildības principu popularizēšanu un atbalstu uzņēmējdarbības vides un ekonomikas izaugsmes priekšnosacījumu attīstībai un dalību attīstības sadarbības projektu īstenošanā ES un Pasaules Bankas grupas finanšu instrumentu ietvaros, kā arī attīstot nacionālo finansēšanas mehānismu, lai ar privātā sektora iesaisti atbalstītu partnerības zināšanas risinājumu labās prakses pārnesi partnervalstīs. Privātā sektora attīstības sadarbības projekti tiek nodalīti no ekonomiskajām un eksporta interesēm, fokusējot tos uz ilgtspējīgas attīstības veicināšanu un saņēmējvalstu ekonomisko neatkarību. Tomēr, ja mērķis sniegt atbalstu saglabājas un projekta aktivitātes nav peļņas avots, var tikt meklētas arī sinerģijas.

Donoru sadarbība ir papildu pozitīvā ietekme attīstības sadarbības projektos, īpaši reģionos, kur Latvijas iesaiste ir bijusi mazāka.

Starpnozararu sadarbība sniedz augstāku efektivitāti, arī Latvijas attīstības sadarbības politika iespēju robežās tiek īstenota saskaņoti ar drošības, migrācijas un tirdzniecības politiku, kā arī ārējās ekonomiskās un vides politiku instrumentiem. Vienlaikus Latvija tiecas ievērot politiku saskaņotību ilgtspējīgai attīstībai principus, kas paredz novērst Latvijā īstenoto rīcībpolitiku potenciāli negatīvo ietekmi uz attīstības valstīm un ilgtspējīgu attīstību. Gatavojot projektus, ir jāidentificē saistītās politikas jomas, kas var potenciāli būt pretrunīgas vai negatīvas, ja šāda informācija ir pieejama.

Vairāk par attīstības sadarbības efektivitāti var lasīt šeit: <https://www.oecd.org/dac/effectiveness/thehighlevelforaonaideffectivenessahistory.htm>, dažādus saistītos dokumentus šeit: <https://www.oecd.org/dac/effectiveness/latestdocuments/>.

Horizontālie attīstības sadarbības principi ir apskatīti atsevišķā sadaļā.

PIEMĒRS

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (VARAM) projektu sadarbībai ar Moldovu reģionālās attīstības jomā īsteno, integrējot starpsektoru un starpnozararu pieejas, kā arī piesaistot citu donoru finansējumu. Projektā ir iesaistīta arī Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra, pašvaldības, uzņēmēji un pilsoniskās sabiedrības organizācijas gan Latvijā, gan Moldovā. Īstenošanas aktivitātes gan sociāli ekonomiskajai, gan kultūras sadarbībai reģionālā līmenī. Pieredzes apmaiņa un mācīšanās notiek abpusēji, arī Latvijas partneriem apgūstot jaunas pieejas. Šāda sadarbība ir daudzpusīga, nepārtraukta un ilgtspējīga.

Biedrība “Latvijas Lauku forums”, sekmējot spēju pielāgoties ārkārtas situācijas apstākļiem un mazinot COVID-19 radītās sekas ilgtermiņā, īstenoja projektu Moldovas reģionu izaugsmei. Tajā tika koordinētas teritorijas attīstībā iesaistītās puses efektīvai krīzes vadībai gan publiskās pārvaldes attīstības un spēju stiprināšanas jomā, gan nodrošināta vietējo ekonomisko resursu aktivizēšana un virzība. Projekts bija tiešā veidā saistīts ar ilgtspējības sekmēšanu, jo attiecās uz īso piegādes ķēžu izveidi, mazinot attālumus, no kuriem tiek piegādāti produkti, īpaši, pārtika, tādējādi sekmējot zaļa un ilgtspējīga biznesa veidošanu. Veicinot vietējo produktu un pakalpojumu pieejamību un īso piegādes ķēžu ievadi, vienlaikus loģistikas un transporta apjoma mazināšanai tiek sekmēta arī videi draudzīgāka un mazāka iepakojuma apjoma izmantošana.

4. Projekta horizontālie principi

Attīstības sadarbības pamatnostādņēs ir definēti trīs politikas rezultāti:

1. Latvija veicina labu pārvaldību, tiesiskumu, iekļaujošu un ilgtspējīgu ekonomisko izaugsmi un drošību atbilstoši partnervalstu vajadzībām un globālajiem izaicinājumiem.
2. Pildot Oficiālās attīstības palīdzības saistības, Latvija tiecas palielināt Oficiālās attīstības palīdzības apjomu līdz 0.33 % no NKI līdz 2030. gadam.
3. Pieaugošs Latvijas sabiedrības atbalsts attīstības sadarbības īstenošanai.

Ja otrais politikas rezultāts ir tieši saistīts ar politiskajiem lēmumiem par pieejamo rezultātu, tad pirmais un trešais ir attīstības sadarbības projektu īstenošanu atbildība.

Latvijas sabiedrības atbalsts ir atkarīgs no informētības un izpratnes par attīstības sadarbības projektiem, tāpēc ieviešanas posmā plānojama ne tikai komunikācija par aktivitātēm un rezultātiem partnervalstī, bet arī Latvijas plašsaziņas līdzekļos un sociālajos medijos.

Attīstības sadarbības politikas rezultātiem ir definēti konkrēti rezultatīvie rādītāji, kuru sasniegšanā nozīme ir katram projektam, tādējādi tiek īpaši atbalstīta tādu aktivitāšu īstenošana, kas ne tikai ir tieši vērstas uz kādu prioritāšu īstenošanu, bet arī skar tās netieši – jeb īsteno tā sauktos horizontālos jeb caurviju principus. Procentuālais apjoms norāda prioritātes “svaru”. Norādīti tikai tie rādītāji, kas tieši attiecas uz šo vadlīniju saturu.

1. Latvija veicina labu pārvaldību, tiesiskumu, iekļaujošu un ilgtspējīgu ekonomisko izaugsmi un drošību atbilstoši partnervalstu vajadzībām un globālajiem izaicinājumiem		
Rezultatīvais rādītājs	2019	2027
1. % no ĀM pārvaldītā divpusējās attīstības sadarbības finansējuma, kas izlietots labas pārvaldības, tiesiskuma un demokrātiskas līdzdalības veicināšanai (<i>tematiskā prioritāte – 16.IAM</i>)	60 %	65 %
3. % no ĀM pārvaldītā divpusējās attīstības finansējuma, kas izlietots ar galveno mērķi vai svarīgu mērķi veicināt dzimumu līdztiesību (<i>tematiskā prioritāte – 5.IAM</i>)	11 %	16 %
a. % no ĀM pārvaldītā divpusējās attīstības sadarbības finansējuma, ar ko atbalstīta valsts pārvaldes, sabiedrības vai ekonomikas digitalizācija (<i>horizontālā prioritāte</i>)	9 %	30 %
b. % no ĀM pārvaldītā divpusējās attīstības sadarbības finansējuma, kas izlietots ar galveno vai svarīgu mērķi mazināt vai pielāgoties klimata pārmaiņām (<i>tematiskā prioritāte – 13. IAM un horizontālā prioritāte</i>)	0 %	30 %
c. % no ĀM pārvaldītā divpusējās attīstības sadarbības finansējuma, kas izlietots projektiem ar partnervalstu pilsoniskās sabiedrības un privātā sektora iesaisti (<i>horizontālā prioritāte</i>)	55 %	80 %

4.1. Horizontālais princips — dzimumu līdztiesība

Dzimumu līdztiesība jeb sieviešu un vīriešu vienlīdzīgas tiesības un iespējas ir situācija, kad vīriešu un sieviešu loma sabiedrības attīstībā tiek atzīta par līdzvērtīgu, viņiem tiek piešķirtas vienādas tiesības un vienāda atbildība, nodrošināta vienāda pieeja resursiem un to izmantošanai. Arī vīriešu un sieviešu ieguldījums sabiedrības labā un viņu problēmas tiek uztvertas līdzvērtīgi. Dzimumu līdztiesība ir nozīmīga visās dzīves jomās, un tā attiecas ne vien uz sieviešu, bet arī uz vīriešu tiesībām. Proti, dzimumu līdztiesība nozīmē, ka persona var baudīt tai garantētās pamattiesības neatkarīgi no dzimuma. Tikpat zīmīgi ir arī izskaust prakses, kas nostāda viena vai otra dzimuma personas salīdzinoši sliktākā situācijā, degradē, noniecina vai kā citādi pazemina personas statusu sabiedrībā, balstoties tikai un vienīgi uz piederību pie noteikta dzimuma.

Dzimumu līdztiesības perspektīvas ieviešana attiecas gan uz pašiem projektu ieviešējiem, gan arī uz projekta mērķa grupu, izveidojot produktus vai pakalpojumus, ieviešot projekta aktivitātes. Ja projekts ir vērst uz cilvēkiem, tas nozīmē, ka tas attiecas gan uz sievietēm, gan vīriešiem, un būtiski izprast sieviešu un vīriešu atšķirīgo situāciju attiecībā uz piekļuvi projekta aktivitātēm, izstrādātajiem produktiem vai pakalpojumiem. Līdz ar to veidojiet projektu tā, lai tas maksimāli sasniegtu abu dzimumu pārstāvjus.

Projekts, kas tieši vērst uz dzimumu līdztiesību, ietver aktivitātes, kas var būt mērķētas uz vairāk diskriminētā dzimuma noteiktā jomā tiešu atbalstu, spēcīnāšanu, iespēju radišanu. Piemēram, dzimumā balstīta vardarbība ievērojami vairāk skar sievietes, līdz ar to, aktivitātes, kas atbalsta sievietes un meitenes, kas cieš no vardarbības, sekmē dzimumu līdztiesību. Savukārt, vīrieši nesamērīgi maz iesaistīti bērnu un citu ģimenes locekļu, kas nespēj par sevi parūpēties, aprūpē. Līdz ar to projekti, kas vērsti tieši uz vīriešu iesaisti ģimenes darbos, sekmē dzimumu līdztiesību.

Savukārt, ja projekts tieši nav mērķēts uz dzimumu līdztiesības veicināšanu, bet mērķa grupa ir iedzīvotāji noteiktās vietās, tas var sekmēt dzimumu līdztiesību, ja tiek apzināta sieviešu un vīriešu situācija, un veikti nepieciešamie pasākumi, lai panāktu, ka arī vairāk diskriminēto grupu sasniedz projekta aktivitātes.

Projekta izstrādē būtiski rast atbildes uz sekojošiem jautājumiem:

- *Kāda kompetence par dzimumu līdztiesību pastāv projekta izstrādes un ieviešanas komandai? Kāda ir dzimumu līdztiesības ieviešanas prakse projekta ieviešanas organizācijā?*

Piemēram, vai pastāv algoritmi darbiniekiem, kā rīkoties seksuālās uzmākšanās un dzimumā balstītās vardarbības gadījumos? Kādas prakses dzimumu līdztiesības veicināšanai organizācijā ir iespējams nodot sadarbības partnerim, projekta ieviešanas komandai partnervalsti.

Piemēram, profesionālas savstarpējās attiecības, kurās nav seksistiskas piezīmes, seksuāla uzmākšanās. Organizācijas ētikas kodekss vai cita iekšējā dokumentācija, kas ietver rīcības modeļi, kur vērsties pēc atbalsta, ja darbinieks cieš no seksuālās uzmākšanās. Organizācijā tiek nodrošināti semināru laikā aukļu pakalpojumi dalībniekiem, kam mazi bērni, apmaksāti transporta izdevumi, lai nokļūtu līdz semināra vietai u.c.

- *Apzināt, kāda ir tiešā mērķa grupa projektā? Kādas iespējas paplašināt mērķa grupu, lai no projekta iegūtu gan sievietes, gan vīrieši?*

Piemēram, veicot digitalizācijas projektus, pārdomāt, kādas aktivitātes veikt, lai ieguvējas būtu arī meitenes un sievietes, ņemot vērā, ka dažādos reģionos sieviešu līdzdalības iespējas var būt ierobežotas sociālu un ekonomisku iemeslu dēļ. Pārdomāt kā novērst vardarbības riskus, kas var būt saistīti ar sieviešu un meiteņu iesaisti, kā arī novērtēt kādas varētu būt tehniskās grūtības šīs mērķa grupas sasniegšanai

- *Ja nav iespējams paplašināt mērķa grupu, vai projekts specifiski mērķēts uz vienu dzimumu, tad sniegt pamatojumu — kāpēc tas ir tā un kā tas veicina līdztiesību? Kādi riski pastāv, ja, piemēram, labuma guvēji nav sievietes?*
- *Kas ir tiešie un netiešie projekta labuma guvēji — uzņēmumi, mājsaimniecības, un cik tieši sievietes un vīrieši?*

Projekta ieviešanā veidot aktivitātes, kas parāda:

- Kā projekts palīdz lauzt tradicionālos ar dzimumu diskrimināciju saistītos modeļus? Piemēram, kā projekts novērš seksuālo uzmākšanos projekta ieviesējiem partnervalstī, kā arī projekta aktivitāšu mērķa grupai, kā mazina ar dzimumu saistīto diskrimināciju.
- Vai iespējams pielāgot valodu, komunikācijas kanālus, lai sasniegtu pēc iespējas vairāk cilvēku, jo īpaši sievietes ievainojamās situācijās?

Un visbeidzot projekta novērtēšanā apzināt, vai un kā tieši no projekta rezultāta iegūst gan sievietes, gan vīrieši.

Viena no tipiskām kļūdām projektu ieviešanā ir, ka tiek norādīti tikai skaitliskie rādītāji saistībā ar dzimumu, neparādot, kā tieši projekts ir mazinājis dzimumu diskrimināciju, lauzis ierastos diskriminējošos modeļus.

Piemēram, ja plānotas biznesa veicināšanas aktivitātes un sievietes un vīrieši tiek virzīti uz tradicionālu dzimumu stereotipu prasmju apgūšanu, nozarēm, neradot iespējas apgūt ko jaunu, paplašināt iespējas.

Tadžikistāna ir pakļauta klimata pārmaiņu nelabvēlīgajām sekām, kā arī netiek veikti pietiekoši pasākumi, lai tās novērstu. Lauksaimnieciskā ražošana ir īpaši pakļauta negatīvajām sekām, jo to ietekmē mainīgie laika apstākļi, dabas katastrofas un ūdens trūkums. Saskaņā ar neseno Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības bankas aicinājumu Tadžikistānā tika īstenotas vairākas iniciatīvas, piesaistot investīcijas no dažādiem avotiem, gan no privātā sektora, gan ar Klimata investīciju fonda pilota programmas klimata noturībai (CIF PPCR) atbalstu. Mērķis bija izveidot noturīgu pret klimata pārmaiņām attīstību, īstenojot dzimumu līdztiesības principu, apzinoties, ka īpaši sievietes ir neaizsargātas pret dabas katastrofu satricinājumiem. Šīs iniciatīvas radīja vairākus jautājumus par to, kas ir tiešie un netiešie projekta labuma guvēji — uzņēmumi, mājsaimniecības, un cik tieši sievietes un vīrieši. Lai sasniegtu līdztiesību pēc būtības, "Āzijas Attīstības banka (AAB) savā portfeli 2015.—2017. gadam iekļāva dzimumu līdztiesīga budžeta plānošanu, lai uzlabotu ūdens apgādes un apūdeņošanas efektivitāti, un lai veidotu klimata pārmaiņu noturību pret dabas katastrofu riskiem, īstenojot dzimumu līdztiesības rīcības plānu kā daļu no projekta aktivitātēm. Tā AAB nodrošina, ka sievietes gūs labumu no plūdu aizsardzības pasākumiem un atjaunotas ūdensapgādes infrastruktūras.

Centrs MARTA projekts "Vietējo NVO kapacitātes celšana publisko pakalpojumu nodrošināšanā sievietēm un citām ievainojamām grupām lauku apvidos. Atbalsts Sieviešu Konsultatīvo grupu izveidei 5 pilotcentros." tiek īstenots sadarbībā ar Uzbekistānas ANO Attīstības programmu, to atbalsta arī Eiropas Savienība, Uzbekistānas Tieslietu ministrija un Latvijas Ārlietu ministrija. Projekta mērķis ir sekmēt dažādu valsts pakalpojumu pieejamību Uzbekistānas reģionos, jo īpaši paplašinot iespējas arī sievietēm un citām iedzīvotāju grupām ievainojamās situācijās.

Projekta ietvaros ir izveidota sadarbība ar nevalstiskām organizācijām, jo īpaši tām, kas jau palīdz šim mērķa grupām, dibinātas septiņas sieviešu konsultatīvās grupas pie valsts pakalpojumu centriem reģionos. Sadarbības partneris no Latvijas — Centrs MARTA, sekmē procesa virzību, konsultējot izvēlēto partneru organizāciju un citas nevalstiskās organizācijas Uzbekistānā. Piemēram, tika veikta aptauja, lai strukturēti identificētu un definētu problēmas, kas aktuālas vietējai kopienai — piemēram, atklājot, ka vīrieši nevēlas, lai sievietes dodas uz valsts pakalpojumu centriem, ja tajos strādā vīrieši, vai, ka sievietēm, kas noslēgušas reliģiskās laulības, nav tiesību saņemt virkni pakalpojumu, jo laulība nav reģistrēta dzimtsarakstu nodaļā vai naudas un transporta trūkuma dēļ, kas liedz no attāliem ciematiem doties uz valsts pakalpojumu centru, daudz mazuļu nav saņēmuši dzimšanas apliecības, līdz ar to liedzot piekļuvi citiem valsts pakalpojumiem. Balstoties uz šo informāciju, ir izveidotas rekomendācijas par to, kādas zināšanas jāpaaugstina un kādas aktivitātes jāveic partneriem.

Pārbaudes saraksts

Kritērijs	Jā	Nē
Projekta aktivitātes sasniedz vairāk diskriminēto dzimumu		
Projekta aktivitātes mazina dzimumu diskrimināciju, tai skaitā seksuālo uzņēmāšanos, dzimumā balstītu vardarbību		
No projekta aktivitātēm gūst labumu abu dzimumu pārstāvji		

Vairāk informācijas:

- DAC Guidelines on Gender Equality <https://www.oecd.org/dac/gender-development/dacguidelinesongenderequality.htm>
- The United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women (UN Women). "Guidance Note: Gender Mainstreaming in Development Programming." (2021) <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2015/02/gender-mainstreaming-issues>
- Organization for Security and Co-operation in Europe, Gender mainstreaming in Aarhus Activities: A guideline for practitioners (OSCE Secretariat, OSG/Gender Section, 2012), p.15 pieejams: <https://www.osce.org/gender/87675?download=true>
- <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming>
- Sustainable gender mainstreaming in practice. <https://www.youtube.com/watch?v=udSjBbGwJE>
- DAC Recommendation on Ending Sexual Exploitation, Abuse, and Harassment in Development Co-operation and Humanitarian Assistance <https://www.oecd.org/development/gender-development/dac-recommendation-on-ending-sexual-exploitation-abuse-and-harassment.htm>
- From ambition to results: Delivering on gender equality in donor institutions https://www.oecd.org/dac/gender-development/From_ambition_to_results.pdf
- Examples of gender equality strategies <https://www.oecd.org/dac/gender-development/dac-members-gender-equality-strategies.htm>
- Organization for Security and Co-operation in Europe: Water Governance in Central Asia. Guidance document for water practitioners (2020), pieejams <https://www.osce.org/files/f/documents/3/b/465531.pdf>

4.2. Horizontālais princips — klimata pārmaiņas

Pēdējo desmit gadu laikā klimata pārmaiņas ir dominējušas vides integrācijā, un tās ir izvirzījušās politiskās dienaskārtības augšgalā, pateicoties zinātniskai vienprātībai, pieaugošai valdību un biznesa bažām, kā arī sabiedrības spiedienam.

Klimata pārmaiņu aspektu integrēšana attīstības sadarbības projektos ir būtisks attīstības priekšnosacījums un tiek saprasta kā apzināta un proaktīva klimata apsvērumu integrācija attīstības politikā, plānos, budžetos un darbībās. Tas ir nepieciešams, lai nodrošinātu vides ilgtspējību visās darbībās, taču praksē bieži vien to ir bijis grūti īstenot.

Klimata pārmaiņu pasākumiem, kuri jāņem vērā, īstenojot attīstības sadarbības projektus, var būt vairāki uzdevumi:

- *Klimata pārmaiņu mazināšana.*

Piemēram, klimata ietekmju mazināšana, vai nu samazinot siltumnīcas efektu izraisošo gāzu (SEG) nonākšanu atmosfērā (piemēram, samazinot emisijas no fosilā kurināmā sadedzināšanas elektroenerģijas, siltumenerģijas vai transporta vajadzībām), vai uzlabojot SEG piesaisti un oglekļa krāju dabas sistēmās, piemēram, okeānos un jūrās, mežos un augsnē. Emisiju mazināšanas mērķis ir izvairīties no ievērojamas cilvēku iejaukšanās klimata sistēmā un stabilizēt SEG līmeni atmosfērā, lai ļautu ekosistēmām pielāgoties klimata pārmaiņām, nodrošināt, ka pārtikas ražošana netiek apdraudēta un ekonomikā aktivitāte nodrošina cilvēku labklājību un attīstību.

- *Adaptācija (pielāgošanās dzīvei mainīgā klimatā).*

Tā ietver pielāgošanos faktiskajam un gaidāmajam nākotnes klimatam, kas var izpausties, piemēram, piekrastes teritoriju aizsardzībā un nostiprināšanā vai veselības aprūpes pasākumos, lai palīdzētu cilvēkiem vasaras karstuma viļņos. Mērķis ir samazināt mūsu neaizsargātību pret klimata pārmaiņu kaitīgajām sekām (piemēram, ūdens līmeņa celšanās, intensīvāki ārkārtēji laikapstākļi vai pārtikas trūkums). Pielāgošanās klimata pārmaiņām nozīmē mainīt mūsu uzvedību, sistēmas un infrastruktūru, lai aizsargātu mūsu kopienas, ekonomiku un vidi.

Tā kā izmaiņas klimata sistēmā ietekmē plašu mūsu ikdienas dzīves sfēru, klimata pārmaiņu mazināšanas pasākumi ir arī cieši saistīti ar vienlīdzīgu iespēju nodrošināšanu. Ne visi iedzīvotāji ir vienlīdz atbildīgi klimata pārmaiņu veicināšanā, ne visi iedzīvotāji vienlīdz smagi cieš no klimata pārmaiņu sekām, kā arī ne visas valstis vēsturiski ir vienlīdzīgi piedalījušās mūsdienu klimata krīzes izraisīšanā. Bez tam klimata vienlīdzība jānodrošina ne tikai šai, bet arī nākamajām paaudzēm.

Klimata pārmaiņu rīcība attīstības sadarbības projektos var tikt integrēta divējādi:

1. *Samazinot ar projektu īstenošanu saistītās klimata ietekmes* — koncentrējieties uz svarīgākajiem elementiem, kas visbiežāk saistīti ar fosilās enerģijas (degvielu, elektroenerģiju, siltumenerģiju) izmantošanu.
2. *Atbalstot iestādes/organizācijas un kopienas taisnīgas klimata pārejas (dekarbonizācijas stratēģijas) nodrošināšanai* — veicinot pāreju uz atjaunojamiem energoresursiem, efektivitātes uzlabojumus, pielāgošanās pasākumus u.tml.

Lai nodrošinātu klimata aspektu integrāciju, ieteicams īstenot sekojošos pasākumus:

- *Projekta klimata ietekmju novērtējums.* Būtiskākās klimata ietekmes parasti saistās ar fosilo energoresursu izmantošanu enerģētikā, transportā, mājoklī. Arī pārtikas produktu dzīves ciklā rodas būtiskas SEG emisijas. Šīs emisijas var rasties tieši projekta īstenošanas rezultātā, piemēram, automašīnas dzinējā sadedzinot degvielu, vai netieši — visā produktu un pakalpojumu dzīves laikā, piemēram, pārtikas produktu vai elektroenerģijas ražošanā. Būtiskāko slodžu noteikšanu var sākt ar prāta vētru, identificējot projekta galvenās aktivitātes un to potenciālo ietekmi uz klimatu. Lielāku projektu gadījumā var pieaicināt ekspertus, kuri var palīdzēt veikt pilnvērtīgu projekta dzīves cikla novērtējumu.
- *Lai mazinātu identificētās ietekmes, ir jānosaka konkrētas darbības klimata ietekmju mazināšanai.* Piemēram, transporta radīto emisiju mazināšanai, var mazināt lidojumu skaitu, izmantot sabiedrisko transportu un/vai elektrotransportu vai plānveidīgi samazināt nepieciešamību pēc klātienes sanāksmēm. Vai semināru dalībnieku ēdināšanas gadījumā var paredzēt izmantot vietējos, sezonālos, bioloģiski sertificētos pārtikas produktus, samazināt dzīvnieku izcelsmes produktu izmantošanu. Vairāk ideju par videi draudzīgu rīcību var atrast, piemēram, biedrības “homo ecos” izdotajā zaļo pasākumu rokasgrāmatā.
- *Klimata pārmaiņu pasākumus nedrīkst aizmirst arī projektu ieviešanas laikā, kā arī gatavojot projekta ieviešanas pārskatus.*

Klimata pārmaiņu mazināšana Latvijas Republikas attīstības sadarbības projektos bieži vien tiek noteikta kā valstu konkursa prioritārā joma. Līdz ar to, projekta iesniedzējiem ir vēlme savu projektu pieteikumos izcelt projekta saistību ar klimata problēmu risināšanu, taču viena no tipiskām kļūdām ir projekta pieteikuma gatavošanas laikā pieteikuma formā atzīmēt, ka projekts veicinās klimata un vides mērķus, neparedzot konkrētas darbības šo mērķu sasniegšanai un/vai šīs darbības nesasaistot ar budžeta izdevumiem. Piemēram, projektā tiek paredzēts mazināt klimata ietekmi, neparedzot konkrētus pasākumus (veģetāra ēdienkarte semināru dalībniekiem, pārlidojumu aizstāšana ar vilcienu u.c.), ar ko to būtu iespējams īstenot. Šāda situācija veiksmīga projekta pieteikuma gadījumā var radīt būtiskus izaicinājumus projekta īstenošanai, jo projektā būs izvirzīts klimata mērķis, bet šo mērķu sasniegšanai nebūs ieplānoti nepieciešamie laika un finanšu resursi.

Biedrība "CLEANTECH LATVIA" īstenoja projektu inženiertehnisko uzņēmumu nozaru asociāciju kapacitātes celšanai Kazahstānā un Uzbekistānā. Tā mērķis bija uzlabot pakalpojumus, ko sniedz nozares asociācijas Kazahstānā un Uzbekistānā inženiertehnikai uzņēmumiem, ieviešot inženieru sertifikāciju, lai nodrošinātu augstas kvalitātes standartus investīciju projektu ieviešanā un mikro, mazu un vidēju komersantu (MMVK) attīstību jaunās jomās. Ņemot vērā pašreizējos ūdens nozares attīstības apstākļus un pieaugošās aktivitātēs Vidusāzijas reģiona valstu ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā, ir nepieciešams aktīvi veicināt kvalitatīvu investīciju projektu izpildi, tostarp sekmējot un paplašinot privātā MVK iesaisti. Ūdens resursu pārvaldības nozarē Uzbekistānā un Kazahstānā strādā liels skaits dažādu kompetenču un izglītības līmeņa speciālistu, tomēr pieaugošo investīciju un tehnoloģiju nomaiņas rezultātā ir steidzami jāpalielina profesionālā kompetence un jāpilnveido pamata profesionālo zināšanu un prasmju sliekšnis noteiktās jomās (tehniskie, tehnoloģiskie, finanšu, ekonomiskie, vides, normatīvie un citi aspekti), lai sekmētu ūdens nozares attīstību. Daudzi speciālisti, kas strādā ūdens nozarē, ne vienmēr ir atbilstoši kvalificēti un spēj apkalpot mūsdienu ūdens sagatavošanas un attīrīšanas infrastruktūru, kas attiecīgi neveicina MVK attīstību šajā sektorā, jo tas ir svarīgs faktors ieguldījumu stimulēšanā un privātā sektora attīstībā ekonomikā.

Biedrība "Zaļā brīvība" īsteno ES DEAR programmas atbalstītu attīstības izglītības projektu "ClimACT", kura mērķis ir mudināt Eiropas, tai skaitā, Latvijas iedzīvotājus apzināties, kādas ir klimata pārmaiņu sekas un rīkoties, lai tās mazinātu. Klimata pārmaiņas ietekmē dažādus dzimumus dažādās pasaules valstīs atšķirīgi. Diemžēl visneaizsargātākā sabiedrības daļa, kas no klimata pārmaiņām cieš visvairāk, ir sievietes un bērni attīstības valstīs. Klimata taisnīgums nepastāv, taču apzinoties un izprotot, kādēļ un kā rodas šī nevienlīdzība, ikviens var rīkoties, lai to mazinātu. Projekta īstenošanas laikā tiek organizēti dažādi izglītojoši pasākumi, dalība vasaras festivālos, lekcijas skolām un noderīgi materiāli par klimata nevienlīdzību un cilvēku iespējošanu rīkoties. Tāpat arī projekta laikā tiek veidotas dokumentālas filmas un uz Latviju no citām valstīm atvesti klimata pārmaiņu, lai parādītu, kā klimata pārmaiņas ietekmē cilvēkus citviet un kā cilvēkiem izdodas sadzīvot ar tām.

Pārbaudes saraksts

Kritērijs	Jā	Nē
Projekta aktivitātes veicina SEG emisiju piesaisti un oglekļa krājas palielināšanos		
Projekta aktivitātes atbalstot iestādes/organizācijas un kopienas taisnīgas klimata pārejas (dekarbonizācijas stratēģijas) nodrošināšanai, SEG emisiju mazināšanai		
Projekta aktivitātes palīdz iestādēm/organizācijām un kopienām pielāgoties mainīgajam klimatam		
Projekta aktivitātes palīdz mazināt klimata nevienlīdzību		

Vairāk informācijas:

- Mainstreaming environment: https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=1099_1099369-pdwc3pxufm&title=Mainstreaming-environment&ga=2.226518623.398894826.1634563230-681615048.1620716463
- Greening Development Cooperation: Lessons Learned from OECD Development Assistance Committee https://www.oecd-ilibrary.org/sites/62cc4634-en/1/1/2/index.html?itemId=/content/publication/62cc4634-en@mimeType=text/html&_csp_=fbfb48d39f4bc05639a880a-01bf00af3&itemIGO=oecd&itemContentType=book
- OECD DAC Rio Markers for Climate https://www.oecd.org/dac/environment-development/Revised%20climate%20marker%20handbook_FINAL.pdf
- The Only Way Forward: Aligning Development Cooperation and Climate Action <https://www.oecd.org/dac/environment-development/aligning-development-co-operation-and-climate-action-5099ad91-en.htm>
- ANO Vispārējā konvencija par klimata pārmaiņām un tās Parīzes nolīgums, Nacionāli noteiktais devums (NDC) – Klimata konvencijas Parīzes nolīguma līgumslēdzējām pusēm ir jāizstrādā savi NDCs, kuros tiek atspoguļoti nacionālie valstu plāni Parīzes nolīguma mērķu sasniegšanā;
- Eiropas Savienības (ES) Klimata politiku nosaka virkne direktīvu un regulu, kā arī ES politiskā vienošanās par “Eiropas zaļo kursu” un “Gatavi mērķrādītājam 55 %”, kas nosaka mērķi 2030. gadā Kopienas siltumnīcefekta efektu (SEG) izraisošo gāzu emisijas samazināt par 55 % un 2050. gadā sasniegt klimatneitralitāti (nulles neto emisijas).

4.3. Horizontālais princips — laba pārvaldība, demokrātija un cilvēktiesības

Ievērojams apjoms Latvijas attīstības sadarbības projektu ir vērsti uz pārvaldības reformām. Papildus politikas principu ievērošanai, ka partnervalstij ir tiesības un atbildība par savu nacionālo attīstību, projektos ir svarīgi ievērot arī labu pārvaldību, demokrātijas principus un cilvēktiesības, jo īpaši, ja partnervalstis saskaras ar izaicinājumiem šajās jomās. Projekti var kalpot kā labās prakses piemērs, ierosme vai pat priekšnoteikums demokrātijas attīstībai.

Gluži tāpat kā Latvijas valsts pārvaldes darbībā, arī attīstības sadarbības projektos ir jāievēro tādi *labas pārvaldības principi* kā:

- likumība un tiesiskums, korupcijas novēršana;
- darbošanās sabiedrības interesēs, tai skaitā, pienācīga sabiedrības līdzdalība;
- atklātība, sabiedrības informēšana un vienlaikus arī personas datu aizsardzība;
- efektivitāte un pastāvīga kvalitātes kontrole un darbības uzlabošana.

Sabiedrības līdzdalība reformu procesos ir nozīmīgs aspekts, kas ir īstenojams caur īpaši atbalstāmajiem starpsektoru projektiem — iesaistot projektos gan valsts pārvaldes un pašvaldību institūcijas, gan pilsoniskās sabiedrības organizācijas, gan, ja atbilstoši, arī privāto sektoru.

Vienlaikus jāņem vērā vairāki iespējamie ierobežojumi:

- *Pilsoniskās sabiedrības vide partnervalstī var būt ļoti ierobežota vai nepārredzama*, tāpēc var pastāvēt risks, ka tiek iesaistītas tikai “pietuvinātas” organizācijas, kas nesniegs objektīvu redzējumu par situāciju. Šādā gadījumā ir jāieplāno dažādas sabiedrības iesaistes metodes un priekšizpēte par partnerorganizācijām. Vai, tieši pretēji, pilsoniskās sabiedrības organizāciju projektos var pastāvēt risks projektu rezultātu sistēmiskai ilgtspējai, jo valsts pārvaldes puse organizāciju darbību neatbalsta. Veidojot starpnozaru projektus, kur Latvijas valsts pārvaldes, pašvaldību un nevalstiskās organizācijas sadarbojas ar saviem partneriem, rodas pamats efektīvākai rezultātu sasniegšanai;
- *Resursu trūkums pilsoniskās sabiedrības organizācijām* — ja projektā netiek ieplānoti pietiekami resursi sabiedrības līdzdalībai, tā var nenotikt, jo valstīs ar vājām iesaistes tradīcijām šādas iespējas var nepastāvēt. Attīstības sadarbības projekti būtība ir spējīnāt pašas partnervalsts organizācijas, tāpēc ir jāseko līdzi, cik liela proporcija finansējuma tiek nodota tieši partneriem. Efektīvi attīstības sadarbības projekti ir tādi, kuros notiek līdzvērtīga sadarbība un resursu novirzīšana, nevis tikai ievērojamas “konsultantu algas”.

- *Mainīgā pilsoniskā un politiskā vide* — partnervalstis mēdz būt bieži mainīga politiskā vide, kas var ieviest izmaiņas pilsoniskajā telpā, to būtiski ierobežojot. Šādā gadījumā ir jāiegulda papildu resursi konsultāciju un iesaistes nodrošināšanai, tai skaitā, laika resurss, kas var nozīmēt projekta aktivitāšu izmaiņas.
- *Drošība* ir viens no lielākajiem izaicinājumiem sadarbības projektos ar ierobežotu demokrātijas un pilsonisko telpu, tāpēc projektos paredzami pietiekami resursi drošībai — gan digitālajai, gan fiziskajai. Piemēram, var būt situācijas, kad ir vajadzīgs šifrēt vai anonimizēt dalībniekus, vienoties par informācijas publiskošanas apjomu, finanšu transfēriem, kā arī citiem aspektiem.

Cilvēktiesību ievērošana mēdz būt būtisks izaicinājums attīstības sadarbības projektos valstīs, kas ir ceļā uz demokrātiju, taču cilvēktiesību orientēta pieeja (HRBA, Human Rights Based Approach) ir priekšnosacījums nevis mērķis. *HRBA ir integrējams visā projekta ciklā, taču īpaši nodrošinot:*

- līdztiesīgu vai pat prioritāru pieeju marginalizētām un jūtīgām grupām, piemēram, sociāli maznodrošinātām personām, etniskām grupām, senioriem, sievietēm un meitenēm, vai citām, atkarībā no partnervalsts. Informācija par šīm grupām ir atrodama dažādos pētījumos par valstīm;
- datu vākšanu, pastāvīgi monitorējot šīs grupas un piemērojot projekta aktivitātes, izmantojot dažādus esošos pētījumus vai veidojot tos projekta ietvaros. Dati palīdz identificēt iespējamās izmaiņas un novērst trūkumus;
- holistisku kopskatu projekta videi, ņemot vērā cilvēkus, ģimenes, kopienas, pilsonisko sabiedrību un institūcijas. Arī šeit var palīdzēt gan pētījumi, gan iedziļināšanās, vērtējot arī saistītās norises, tai skaitā, citus projektus;
- vispārējo cilvēktiesību stingru ievērošanu, nepieciešamības gadījumā plānojot specifiskas projekta aktivitātes, piemēram, identificējot, ka kādai mērķa grupai ir ierobežotas pārvietošanās iespējas vai piekļuve pie projekta resursiem;
- līdzdalības procesu nodrošināšanu gan projektā, gan politiku procesos, tai skaitā, informācijas par projektu pieejamību lokālajās un minoritāšu valodās, paredzot tam arī atbilstošus resursus projekta finansējumā;
- iekļaujot izglītojošas un informatīvās aktivitātes, kas paaugstinātu šo grupu ilgtermiņa kapacitātes stiprināšanu.

Projektā ir svarīgi arī paredzēt rīcību, ja tiek konstatēts, ka partnervalsts neievēro cilvēktiesības, piemēram, finansējuma apturēšana, rūpīga sekošana, vai vienu tiesību ierobežošana nenoved pie citu tiesību ierobežošanas, vai neviļus netiek radīta kāda vardarbība vai līdzīgi no formālas cilvēktiesību normu piemērošanas, vai reģionos nepastāv papildu riski zemāka izglītības un lasītprasmes līmeņa dēļ.

Tipiskās kļūdas projektos, ieviešot labu pārvaldību un nodrošinot cilvēktiesības, ir:

- Nav iepriekš pietiekami novērtēta partnervalsts situācija un ir nepieciešams vairāk resursu nekā plānots, vai arī tie tiek ietaupīti. Ar resursiem ir izprotami gan finanšu, gan laika resursi.
- Nav izveidota tiešā sadarbība ar partnervalsts pilsonisko sabiedrību, tai skaitā, izmantojot Latvijas pilsoniskās sabiedrības izpratnes un sadarbības potenciālu. Ierobežojot projektus tikai uz Valsts pārvaldes partnerībām, netiek attīstīta arī spējinoša vide partnervalstī demokrātijas attīstībai. Savukārt, veidojot arī atvērtus un kvalitatīvus līdzdalības procesus partnervalstī, tiek sekmēta arī tās NVO kapacitāte un iesaiste, jo pilsoniskā sabiedrība ir pēc būtības demokrātijas rādītājs.
- Netiek pastāvīgi vērtēti līdzdalības riski, nodrošinot vienādas iespējas visiem.
- Nav paredzēti tulkošanas resursi, lai partnervalsts sabiedrība uzzinātu par projektu un spētu tajā iesaistīties. Tāpat vēlams paredzēt pietiekamus resursus arī pašam komunikācijas procesam – gan tradicionālo, gan sociālo mediju aktivitātem, atkarībā no partnervalsts specifikas.
- Projekts tiek īstenots “atrauti” un tiek negatīvi ietekmētas kādas citas tiesības vai iespējas. Vienlaikus arī maziem projektiem ir liela nozīme, ja tie tiek īstenoti kontekstualizēti, jo dažkārt kādām lielākām pārmaiņām ir nepieciešams tieši fokusēts ieguldījums kādā būtiskā aktivitātē.

Biedrība “Latvijas Platforma attīstības sadarbībai” (LAPAS) īstenoja projektu Baltkrievijā. Projekta laikā tika likvidētas partnerorganizācijas, izveidojās augsti drošības riski, tādējādi bija nepieciešams adaptēt projekta aktivitātes, kā arī ieguldīt papildu resursus drošībai. Šajā projektā netika veidota sadarbība ar pārvaldes pusi, jo tā būtiski pārkāpj cilvēktiesības. Vienlaikus projekta rezultātu ilgtspējai tika meklēti efektīvākie digitālie risinājumi.

Biedrība “Risinājumu darbnīca” Moldovā īstenoja projektu pilsoniskās sabiedrības iesaistei lauku attīstības uzlabošanas procesos un efektīvu ilgtspējīgas vietējās attīstības modeļu veicināšanai. Projekta kopīgais mērķis bija palielināt pilsoniskās sabiedrības lomu, uzlabojot lauku attīstības procesus, īstenojot līdzdalību, pieprasot caurspīdīgumu un veicinot efektīvu ilgtspējīgas vietējās attīstības metožu ieviešanu. Rezultātā pilsoniskajai sabiedrībai bija spēcīgāka balss formulējot un ietekmējot valsts attīstības stratēģijas, kā arī tā aktīvāk piedalījās šo stratēģiju ieviešanā. Pilsoniskās sabiedrības organizācijas arī panāca, ka vietējās attīstības politikas tiek iekļautas nacionālajos attīstības plānos.

PIEMĒRI

Pārbaudes saraksts

Kritērijs	Jā	Nē
Projektā ir izvērtēti politiskie, demokrātijas un cilvēktiesību riski, paredzētas aktivitātes un pietiekami resursi to novēršanai, tai skaitā, izglītošanai šajās tēmās		
Projektā ir definēti labas pārvaldības principi, kuri tiks ievēroti, to ieviešanai ir paredzēti pietiekami līdzekļi		
Projektā ir nodrošināta sabiedrības līdztiesīga iesaiste, īpaši prioritizējot marginalizētās un jutīgas grupas, tam ir paredzēti pietiekami resursi		
Informācija par projektu, iesaisti tajā un rezultātiem ir pieejama lokālajās partnervalsts valodās, tam ir paredzēti pietiekami resursi		

Vairāk informācijas:

- A Governance Practitioner's Notebook: Alternative Ideas and Approaches <https://www.oecd.org/dac/accountable-effective-institutions/Governance%20Notebook.pdf>
- Innovative Citizen Participation <https://www.oecd.org/gov/innovative-citizen-participation.htm>
- DAC Recommendation on Enabling Civil Society in Development Co-operation and Humanitarian Assistance <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-5021>
- Development Assistance Committee Members and Civil Society <https://www.oecd.org/dac/development-assistance-committee-members-and-civil-society-51eb6df1-en.htm>
- Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. Rep. *Frequently Asked Questions on a Human-Rights Based Approach to Development Cooperation*. New York and Geneva, 2006. <https://www.ohchr.org/documents/publications/faqen.pdf>
- Broberg, Morten, and Hans-Otto Sano. "Strengths and Weaknesses in a Human Rights-Based Approach to International Development – an Analysis of a Rights-Based Approach to Development Assistance Based on Practical Experiences." *The International Journal of Human Rights* 22, no. 5 (2017): 664–80. <https://doi.org/10.1080/13642987.2017.1408591>.
- D'Hollander, David, Axel Marx, and Jan Wouters. "Integrating Human Rights into Development Cooperation - A Comparative Assessment of Strategies and Practices of Donors." *Leuven Centre for Global Governance Studies*, 2014. https://ghum.kuleuven.be/ggs/publications/research_reports/stp-report-integrating-hr-in-devcoop.pdf

4.4. Horizontālais princips – digitalizācija

Attīstības sadarbības dienas kārtībā, plānošanas dokumentos un projektos arvien biežāk tiek uzsvērts būtiskais digitālo tehnoloģiju pienesums ilgspejīgās attīstības mērķu sasniegšanā, veicinot iekļaujošu izaugsmi, lai:

- uzlabotu publisko pakalpojumu pieeju ar e-pakalpojumu palīdzību;
- uzlabotu humānās palīdzības efektivitāti un kvalitāti, izmantojot agrās brīdināšanas sistēmas un ģeotelpiskās analīzes metodes;
- stiprinātu elektronisko identificēšanos, kas palīdz ar dažādu mērķgrupu apzināšanu;
- uzlabotu mājsaimniecību piekļuvi finanšu pakalpojumiem ar dažādu Fin-Tech rīku palīdzību.

Attīstības sadarbības projektu īstenošanā, digitalizācija no vienas puses tiek uzverta kā mērķis. Tas daļēji atspoguļojas IAM 9:

- palielināta iedzīvotāju pieeja informācijas un komunikāciju tehnoloģijām un internetam caur investīcijām infrastruktūrā;
- inovāciju ieplūšana privātajā un valsts sektorā,
- digitālo prasmju uzlabošanās;
- partnervalstu atbalsts likumdošanas izmaiņām attiecībā uz digitalizāciju.

No otras puses digitalizācija ilgspejīgas attīstības kontekstā nereti tiek uzverta kā **rīks**. Šāda formāta projekti tiecas izmantot digitālo tehnoloģiju radītās priekšrocības, lai efektīvāk risinātu ilgspejīgās attīstības izaicinājumus, veicinātu iekļaujošu valstu izaugsmi un sasniegtu IAM.

Digitalizācija vienlaicīgi nereti ir saistīta ar riskiem, kas var atstāt negatīvu iespaidu uz valstu attīstību. Šeit īpaši tiek izcelti datu drošības kā arī kibernetikas un kibernetikas riski attīstības valstu sistēmām. Tāpat tiek izceltas būtiskās dzimumu, ienākumu un reģionu atšķirības digitālu tehnoloģiju pieejā un prasmēs, kas var veicināt plašāku sabiedrības nevienlīdzību.

Digitalizācijas integrēšana projektos skar:

- *Sistemātisku digitalizācijas ietveršanu projekta dizainā*

Digitalizācija var atspoguļoties katrā no projekta loģiskā ietvara (*log frame*)¹ posmiem:

1. *Ja digitalizācija ir noteikta kā projekta mērķis, tad tā vairāk atspoguļojas resursu, ilgtermiņa rezultātu un ietekmes posmā.*

Piemēram, projektā, kas tiecas uzlabot digitālo tehnoloģiju uzlabošanu skolās, ilgtermiņa rezultātu posmā var tikt definēts, ka noteiktā skaitā skolu ikdienā tiek izmantotas digitālās tehnoloģijas mācību procesā, savukārt, ilgtermiņa efekts, piemēram, būtu uzlabots skolēnu digitālās prasmes, kuras tiek novērtētas ar eksāmenu rezultātiem. Tādā gadījumā projekta aktivitātes ir jāpakārto sagaidāmajai ietekmei. Piemēram, aktivitātes var sastāvēt no skolotāju apmācībam par digitālo

¹ Logframe metodika attīstības sadarbības projektu ietvaros tiek nereti izmantota projekta dizaina un aktivitāšu plānošanas procesā. Vairāk informācijas par praktisku projekta loģiskā ietvara un problēmu koka metodikas izmantošanu atrodams šeit: <http://www.evropa.gov.rs/Evropa/ShowDocument.aspx?Type=Home&Id=525>

tehnoloģiju izmantošanu vai mācību satura pielāgošanas digitālām tehnoloģijām, kam nepieciešami tādi resursi kā apmācību materiāli vai esošā mācību metodika, savukārt tiešais rezultāts būtu apmācīto skolotāju skaits vai uzlabota mācību metodika.

2. Ja digitalizācija tiek noteikta kā risks, tad tā vairāk atspoguļojas resursu, aktivitāšu vai tiešo rezultātu posmā.

Piemēram, projektā, kas tiecas mazināt Covid-19 izplatību, veidojot brīvprātīgo kustības, kas sniedz atbalstu mazaizsargātām grupām, noteikta projekta aktivitāte varētu būt izstrādāt ģeotelpisko risinājumu, kas, balstoties uz publiskiem datiem identificē galvenās slimības izplatības vietas un iedzīvotāju vecumstruktūru un ienākumu līmeni. Šī tehnoloģija var kalpot kā resurss aktivitātei, kas definē, kā tiks atlasīti brīvprātīgie. Tiešais rezultāts abām šīm aktivitātēm būtu brīvprātīgo grupu skaits, kas izveidots augsta riska zonās, savukārt nepieciešamie resursi ir programmatūra, pieejami publiskie dati, brīvprātīgo kontaktinformācija u.c.

3. Ja digitalizācija tiek noteikta tikai kā resurss, tad noteikta digitālā tehnoloģija vairāk atspoguļojas projekta loģiskā ietvara input posmā.

Šāda formāta projekti nereti tiecas izmantot digitālās tehnoloģijas, lai uzraudzītu un izvērtētu noteiktas aktivitātes, tiešos rezultātus, ilgtermiņa rezultātus un ietekmi, bet digitālās tehnoloģijas spēlē netiešu lomu pašās projekta aktivitātēs.

Piemēram, pieredzes apmaiņas projektā tiek pilnveidota partnervalsts kapacitāte noteiktā darbības jomā. Projekta ietvaros var tikt izmantotas dažādas *web* aplikācijas un citi inovatīvi rīki, kurā dalībnieki var novērtēt kapacitātes celšanas kursu kvalitāti pēc tā noslēgšanās, vai tiek izmantoti publiski pieejamie reģistri un atvērtie dati, pēc kuriem iespējams novērtēt vai partnervalsts institūcija ir mainījusi savu pakalpojumu klāstu, klientu apkalpošanas ātrumu vai citu aktivitāšu tiešo rezultātu (output) sasniedzamo rādītāju.

Ņemot vērā digitālo tehnoloģiju funkcionālo un projektu dizainu daudzveidību, tās projekta dizainā var atspoguļoties daudzos dažādos formātos. Neskatoties uz to, augstāk minētās metodes palīdz daudz veiksmīgāk identificēt, kā projekta dizainā veiksmīgāk iestrādāt šo horizontālo prioritāti.

• Identificēt spēcīgus partnerus digitalizācijas projektos

Pēc projekta dizaina sākotnējās izstrādes, nākamais solis ir veidot ciešas un uz savstarpējām interesēm balstītas partnerības ar ekspertiem, kas potenciāli ilgstoši jau strādā pie projektam nepieciešamajiem risinājumiem. Latvijā eksistē plašs spektrs dažādu jaunuzņēmumu vai IT sektora apvienību kā, piemēram, Latvijas Jaunuzņēmumu asociācija, Latvijas Informācijas un Komunikācijas tehnoloģiju asociācija, TechHub un citi, kas apvieno spēcīgus spēlētājus dažādos sektoros. Tāpat partnerības var meklēt sadarbībā ar Ārlietu ministriju, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūru (LIAA) vai tās finansētajiem biznesa inkubatoriem. Ir iespējams vērsties arī pie Latvijas augstākās izglītības iestādēm, tiecoties veicināt partnerības ar IT programmu studentiem un/vai pētniecības institūtiem. Šos partnerus iespējams atrast partnervalstīs, sadarbojoties gan ar Latvijas vēstniecībam ārvalstīs, gan līdzīgām asociācijām partnervalstīs. Identificēto partneru iesaiste tālākā projekta dizaina pilnveidē ir būtiska.

- *Pielāgot digitālās tehnoloģijas partnervalstu kontekstam*

Lai arī pastāv tehnoloģijas, kuras iespējams bez īpašas pielāgošanas pārnest uz partnervalstīm, nereti risinājumiem nepieciešami būtiski uzlabojumi dēļ partnervalstu iestāžu darbības specifikas, digitālās tehnoloģijas infrastruktūras atšķirībām, gala lietotāju paradumiem vai citiem apsvērumiem.

Lai mazinātu šos izaicinājumus nepieciešams padziļināti analizēt partnervalstu kontekstu un tehnoloģijas pielāgošanas procesā iesaistīt gan vietējos, gan starptautiskos sadarbības partnerus, sistemātiski testēt un pilnveidot digitālo tehnoloģiju projekta plānošanas un īstenošanas fāzē. Šie apstākļi var radīt papildu izmaksas, kuras jāietver projektu pieteikumos.

Nereti digitalizācijas projektos izstrādātie riki vai pakalpojumi eksistē izolācijā no citiem partnervalsti pieejamiem digitāliem risinājumiem. Piemēram, ja projekta ietvaros tiek ievākti dažādi dati par mērķgrupu, šie dati nereti nenonāk līdz visām iesaistītajām pusēm, kam tie būtu noderīgi. Projekts var tiekties ieviest jaunus e-apmācības platformas noteiktās skolās, kas nesakrīt ar partnervalsts izglītības sistēmas vadlīnijām, vai eksistē paralēli, tam, ko pati partnervalsts jau īsteno noteiktā skaitā skolu ar citu digitālo tehnoloģiju palīdzību. Tāpat pastāv iespēja, ka projektā izmantotā digitālā tehnoloģija var nest pienesumu arī citos līdzīgos partnervalsti ieviestos projektos. Pirms digitālās tehnoloģijas ieviešanas projekta ietvaros ir būtiski identificēt, kura valsts iestāde atbild par digitalizāciju kopumā vai noteiktajā nozarē, vai neeksistē vienoti valstu datu centri, noteikti normatīvie akti un vadlīnijas digitālo tehnoloģiju izstrādē un izmantošanā, vai nozarē jau eksistē kādi digitālie risinājumi un cik lielā mērā esošais digitālais risinājums ir integrējams šajās sistēmās.

Ieviešot vai pielāgojot digitālo tehnoloģiju partnervalsts kontekstam, svarīgi atcerēties, ka piedāvātais risinājums var radīt gan politiskus riskus projekta ieviešanai, gan pretestību digitālās tehnoloģijas ieviešanas procesā.

- *Atvēlēt pietiekamu laiku un resursus partneru digitālo prasmju celšanai*

Nereti attīstības sadarbības projekti par zemu novērtē laiku un resursu ieguldījumu, kas nepieciešams, lai apmācītu partnerus digitālo tehnoloģiju izmantošanā. Šo izaicinājumu cēlonis nereti ir nepietiekams sākotnējais digitālo prasmju un partneru noslodzes novērtējums. Tas, savukārt, negatīvi ietekmē projekta ilgspēju, jo sadarbības partneriem var nebūt nepieciešamās iemaņas, lai patstāvīgi izmantotu digitālo risinājumu. Ieteicams izstrādāt skaidru un visām pusēm saprotamu rokasgrāmatu un tehnoloģiju izmantošanas procedūras, sistemātisku apmācību veidošanu un projekta komandas pieejamību arī pēc projekta noslēgšanās. Tāpat iespējams izmantot Training of Trainers (TOT) metodi, kur noteikts skaits partnervalsti esošo speciālistu tiek pastiprināti apmācīti nevien kā izmantot un uzturēt digitālo risinājumu, bet vienlaicīgi apmācīt arī citus potenciālos gala lietotājus.

PIEMĒRI

SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs" (LLKC) īstenoja projektu "E-konsultanta" izveide Ukrainas lauksaimniecības produkcijas eksportētājiem. Tā mērķis bija izveidot tiešsaistes platformu mazajiem un vidējiem lauksaimniecības uzņēmējiem/ražotājiem, "E-konsultantu", kas palīdzētu uzņēmējiem sagatavoties savas produkcijas eksportam uz ES tirgiem. E-platformu uztur NAAASU ekspertu komanda, taču projekta ietvaros tika īstenotas apmācības, iesaistot plašu profesionāļu loku no dažādām nevalstiskām organizācijām Ukrainā un Latvijā. Tādējādi tika nodrošināti praktiski, viegli pieejami, informatīvi un konsultatīvi resursi maziem un vidējiem uzņēmumiem, kas eksportē lauksaimniecības produktus uz Rietumu tirgiem. Tika risinātas šādas problēmas: informācijas sadrumstalotība, dažādi informācijas sniedzēji, kopējas informācijas sistēmas trūkums eksportētājiem lauksaimniecības nozarē, profesionāļu konsultantu trūkums eksporta noteikumu un prasību izpratnei.

SIA "SunGIS" sadarbībā ar Uzbekistānas Valsts projektu inženierpētījumu zinātniski pētnieciskais būvniecības, ģeoinformātikas un pilsētvides kadastra institūtu īstenoja projektu "Atvērto tehnoloģiju pielietošana ģeoportāla "Uzbekistānas Republikas inženiertehnisko mērījumu elektroniskais ģeofonds" attīstībā". Projekta ietvaros tika izveidota un vēlāk atsevišķā projektā pilnveidota topogrāfisko un ģeotelpisko datu portāla versija, ar kura palīdzību tika uzlabota vispārējā Uzbekistānas kadastra sistēma. Projekta ietvaros tika pilnveidota dažādu ģeotelpisko datu aprīte, publicēšana un pieejamība.

SIA "Latvijas standarts" (sadarbībā ar SIA "Tilde") īstenoja projektu ilgtspējīgas infrastruktūras izveides atbalstam moderno valodu tehnoloģiju izmantošanai Gruzijas valsts pārvaldē, piedāvājot automatiskās tulkošanas risinājumus un paplašinot standartizācijas jomā izveidotās mašintulkošanas platformas sniegtās iespējas.

Projekts turpināja uzsāktās aktivitātes, paplašinot neironu mašintulkošanas infrastruktūras pielietojumu, kā arī stiprināja publiskās pārvaldes spējas informācijas nodrošināšanā, ieviešot automatiskās tulkošanas risinājumu valsts institūciju tīmekļvietnēs to satura nepastarpinātai nodrošināšanai cīņā ar infodēmiju un dezinformācijas izplatīšanu.

Pārbaudes saraksts

Kritērijs	Jā	Nē
Projektā ir izvērtēti drošības, tai skaitā, ar tehnoloģijām saistītie riski un paredzētas aktivitātes un pietiekami līdzekļi to mazināšanai		
Projektā paredzēts izmantot digitālus risinājumus, to ieviešanai un adaptēšanai ir atvēlēti pietiekami resursi, tai skaitā, digitālo prasmju celšanai		

Vairāk informācijas:

- Digital Transformations and Futures of Civic Space <https://www.oecd.org/dac/digital-transformation-and-the-futures-of-civic-space-to-2030-79b34d37-en.htm>
- Digital Tools to build better world <https://www.weforum.org/agenda/2018/01/digital-tools-to-build-a-better-world/>
- Development is Going Digital https://concordeurope.org/wp-content/uploads/2018/10/CONCORD_FOND_DevelopmentGoingDigital_Report_2018.pdf
- OECD (2021), Development Co-operation Report 2021: Shaping a Just Digital Transformation, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/ce08832f-en>
- Serbian European Integration Office (2011). Guide to Logical Framework Approach: A Key Tool For Project Cycle Management: <http://www.evropa.gov.rs/Evropa/ShowDocument.aspx?Type=Home&Id=525>

Pārbaudes lapa

Kritērijs	Jā	Nē
Projekts ir izvērtēts pret IAM un Latvijas specifiskajām IAM prioritātēm Austrumu partnerības, Centrālāzijas un citos atbalstāmajos reģionos		
Projekta izstrādē un ieviešanā tiek iesaistītas atbilstošās partnervalsts institūcijas, pilsoniskās sabiedrības organizācijas un citas saistītās puses pēc nepieciešamības		
Projektā ir holistiski izvērtēta īstenošanas vide, gatavība aktivitāšu un risinājumu ieviešanai, īpaši identificējot iespējami marginalizētās vai jutīgās grupas		
Projekta aktivitātes neietekmē negatīvi kādas citas sabiedrības grupas, neveido pretrunas ar citām Latvijas īstenotajām politikām		
Projektā ir izvērtēti politiskie, demokrātijas un cilvēktiesību riski, paredzētas aktivitātes un pietiekami resursi to novēršanai, tai skaitā, izglītošanai šajās tēmās		
Projektā ir izvērtēti drošības, tai skaitā, ar tehnoloģijām saistītie riski un paredzētas aktivitātes un pietiekami līdzekļi to mazināšanai		
Projektā ir definēti labas pārvaldības principi, kuri tiks ievēroti, to ieviešanai ir paredzēti pietiekami līdzekļi		
Projektā paredzēts izmantot digitālus risinājumus, to ieviešanai un adaptēšanai ir atvēlēti pietiekami resursi, tai skaitā, digitālo prasmju celšanai		
Projektā ir nodrošināta sabiedrības līdztiesīga iesaiste, īpaši prioritizējot marginalizētās un jutīgas grupas, tam ir paredzēti pietiekami resursi		
Projekta aktivitātes sasniedz vairāk diskriminēto dzimumu		
Projekta aktivitātes mazina dzimumu diskrimināciju, tai skaitā seksuālo uzņēmīgos, dzimumā balstītu vardarbību		
No projekta aktivitātēm gūst labumu abu dzimumu pārstāvji		
Informācija par projektu, iesaisti tajā un rezultātiem ir pieejama lokālajās partnervalsts valodās, tam ir paredzēti pietiekami resursi		
Projektā ir paredzēti pasākumi SEG emisiju mazināšanai projekta īstenošanas laikā		
Projekta aktivitātes veicina SEG emisiju piesaisti un oglekļa krājas palielināšanos		
Projekta aktivitātes atbalstot iestādes/organizācijas un kopienas taisnīgas klimata pārejas (dekarbonizācijas stratēģijas) nodrošināšanai, SEG emisiju mazināšanai		
Projekta aktivitātes palīdz iestādēm/organizācijām un kopienām pielāgoties mainīgajam klimatam		
Projekta aktivitātes palīdz mazināt klimata nevienlīdzību		